

CANTÁTE

Số 88.13.6.2000

PHẦN MỞ ĐẦU: MỘT ÍT THƠ

Thơ tùy hứng

ÉP LỜI CHÚA VÀO KHUÔN

Xưa CHÚA KITÔ tránh khỏi “Ierusalem”
để dạy ta hiểu Ý CHÚA CHA không qua khuôn thức con người chế mẫu
nay ta ép PHÚC ÂM trở lại khuôn cũ
để chẳng mấy ai hiểu thấu THÁNH Ý ĐỨC CHÚA TRỜI.

MỘNG CHINH NHÂN 5.2000

Thơ thành nhạc

THÁNH THẦN (Tv.103)

THÁNH THẦN CHÚA chan hòa khắp mặt đất,
alleluia.

nguyên văn: “SPÍRITUS DÓMINI replévit orbem terrarum, allelúia”. Câu này được dùng để phổ nhạc làm câu Đối cho Đối ca Nhập lễ (antiphona ad introitum) CN. Lễ Hiện xuống & những lễ về CHÚA THÁNH THẦN (sách Grad.p.395) với Thánh vịnh 103 (sách Thánh vịnh & thánh ca p.182)

PHẦN I: HỌC HỎI VĂN KIẾN

Thông điệp

MUSICAE SACRAE DISCIPLINA

(KỶ LUẬT THÁNH NHẠC)

25.12.1955 DO ĐTC. PIO XII

VAI TRÒ SIÊU VIỆT CỦA THÁNH NHẠC (tiếp theo)

(Bản dịch)

33. Tuy nhiên, cũng rất nên quý trọng một thể nhạc, không hẳn là phụng vụ, nhưng cũng giúp ích rất nhiều cho tôn giáo vì cách diễn tả và mục đích của nó: đó là nhạc tôn giáo.

34. Đúng là loại thánh nhạc đó, vì đã bắt nguồn từ Hội thánh, và được Hội thánh bảo vệ, nên đã phát triển cách rất tốt đẹp, và cũng có thể, như kinh nghiệm minh chứng, có ảnh hưởng lớn lao và lành mạnh đối với các Kitô hữu, hoặc trong lúc cử hành các nghi lễ ngoài phụng vụ trong nhà thờ, hoặc các nghi lễ trọng thể ngoài nhà thờ.

(Lời bàn dẫn)

Số 32 trên đề cập đến nhạc tôn giáo nói chung, khác với thánh nhạc phụng vụ (đi theo nghi thức Nhập lễ, Dâng lễ v.v...). Đây là những bài thánh ca không có ý nghĩa dành riêng

cho một nghi thức nào của phụng vụ (thánh lễ, bí tích, và giờ kinh phụng vụ), mà chỉ là nội dung mang ý nghĩa chung chung về CHÚA, ĐỨC MẸ, hay các Thánh... còn gọi đây là những bài “thánh ca bình dân tôn giáo”. Nên nhớ, cách nói của thông điệp: “tuy không hẳn là phụng vụ”, trong khi mọi người luôn lầm tưởng những thánh ca bình dân tôn giáo là những bài hát phụng vụ chính thức.

Số 34 nói đây là những bài thánh ca cũng đáng quý trọng. Thật như thế! Nó được tín hữu ưa chuộng vì dễ hát, gần gũi, sát thực tế, thi vị... nên chính nó đôi khi cũng nuôi dưỡng và củng cố đức tin. Có nhiều người miệt thị nó, do thái độ quá cực đoan trong việc cải cách thánh nhạc. Hơi quá đáng! Giống như những nhạc sĩ được học hỏi bài bản chê bai những nhạc sĩ dân gian, hay những nhạc sĩ không được học bài bản. Không đúng! Vì ngoài dòng hàn lâm kinh điển hay

tuyệt, hiển nhiên phải có một dòng dân gian sống và mãi sống trong lòng người. Lửa nào cũng đốt cháy, nóng và sáng. Vì thế, thông hay đốt, hể ca ngợi THIÊN CHÚA tất cả đều đáng được trân trọng như nhau. Đàng

khác, cây thước do con người dùng để đo, chưa hẳn lúc nào cũng đúng với cây thước đo mà THIÊN CHÚA dùng.

NK.

PHẦN II : HỎI ĐÁP

HỎI: *Quyền lợi của các nhạc sĩ thánh nhạc VN là gì? Nhìn từ bên ngoài vào, thấy họ không có quyền lợi gì, hay là do họ không bị ràng buộc bởi một trách nhiệm gì, vì chẳng ai giao cho họ một chút trách nhiệm, muốn sáng tác thì cứ việc, ai mà nhờ!... thậm chí họ thua cả các ca đoàn. Thật là một con “đinh ốc” thừa thải trong cộng đoàn! Vặn vào cổ máy to kênh cũng được, mà vít bỏ lẩn lóc cũng được! Thực trạng này khiến cho các nhạc sĩ thánh nhạc chỉ còn biết làm vì phần thưởng mai sau mà thôi! Về phần các nhạc sĩ đời thì lại khác hẳn! (Lê văn Vinh, Cần thơ)*

ĐÁP: Bạn vừa hỏi, vừa đề cập về một vấn đề quá lớn, e chúng tôi không đủ sức trả lời. Tuy nhiên bạn đã gợi mở một hướng suy nghĩ mới, khiến mọi người không thể không quan tâm về cơ chế của GH.

Thật là chẳng ai giao cho các nhạc sĩ một trách nhiệm, vì thế cũng chẳng được quyền lợi gì! Họ tự đến

tự đi, tự sinh tự hủy, nếu nói theo khoa học tổ chức và quản lý một cơ chế xã hội.

Nhưng nếu nói về mặt khoa học quan hệ giữa con người với THIÊN CHÚA, thì họ có trách nhiệm phải ca ngợi THIÊN CHÚA, giúp mọi người ca ngợi, đồng thời, phải ca ngợi sao cho xứng đáng, vì họ được CHÚA kêu gọi khi NGƯỜI trao ban họ tài năng âm nhạc... từ đó quyền lợi sẽ đến chính là sự triển nở trong họ những ơn “thần hứng” mà chỉ có họ mới cảm nhận được sự bổ ích thiêng liêng vô cùng phong phú (còn sự kính trọng của mọi người chỉ là nhỏ nhoi và phụ thuộc).

Thưa bạn! đây là câu hỏi hay và khó, chúng tôi xin nói được bấy nhiêu, mong những bậc thức giả giúp nói tiếp.

HỎI: *Tôi coi ca đoàn đã 12 năm qua.*

Thế nhưng ngoài đồng bài hát tự chúng tôi tìm tòi thu thập được, thì chẳng còn có gì khác ví dụ như những văn kiện, những chỉ giáo, những tài liệu bổ túc kiến

thức... để nghề nghiệp được phát triển. Hỏi đâu đâu cũng như thế cả! Tìm nơi đâu để được huấn luyện, tu nghiệp, hay chúng tôi tự lo liệu lấy? (Lê thị Thu Đông, Gò công)

ĐÁP: Trong tình thế như hôm nay, thì bạn tự lo liệu lấy mà thôi! Những năm 1995, 1996, 1997... văn phòng ban thánh nhạc giáo phận tp.HCM có kế hoạch hỗ trợ, phát triển, và chăm sóc cho ca viên, ca trưởng, người đệm đàn, mỗi tháng có tổ chức họp hội, học hỏi một lần, có ra mấy trang tài liệu định kỳ hàng tuần gửi đến ca trưởng và người đệm đàn... tất cả đều bị một số người phá bĩnh, nên ngưng trệ, thật đáng tiếc! Chúng tôi cũng thao thức như bạn, và mong rằng giới thẩm quyền nghĩ đến việc này. Chúng tôi sẽ trình ý kiến của bạn đến các vị ấy.

HỎI : *Đã tới lúc chúng tôi nghe chán các bài thánh ca gọi là “nhạc trẻ” có tiết điệu hay không kèm tiết điệu, nhưng giai điệu na ná rock, bop... rồi! Xin hỏi thánh ca có trào lưu này nọ như nhạc đời không? Nếu có, nay tới trào lưu gì? Bởi chúng tôi chán ngấy những bài hát với lời ca sặc mùi yêu đương, mơ mộng, cách nói văn vẻ của đời, dòng nhạc bất chước, pha trộn, lai tạp, khuôn sáo, nhái và giả bộ.... Muốn nghe cái gì mới mà chưa thấy. (Trần thị Bông, gp. Tp. HCM)*

ĐÁP: Thánh ca thánh nhạc không có trào lưu, không có mốt, không có trường phái lẫn nhạc ngữ thời đại gì đó v.v... Thánh ca thánh nhạc là nữ tỳ của phụng vụ, đi theo phụng vụ chứ không có tiếng nói riêng, hay vai trò biệt lập nào... Có thánh ca thánh nhạc là vì nhu cầu cộng đoàn tập hợp lại tham gia vào việc cử hành phụng vụ, ngoài cử chỉ đi, đứng, ngồi, quỳ, thưa, đáp, nghe, đọc... họ cần phải có thêm một phương tiện hữu hiệu nhất để biểu lộ niềm vui phục sinh vừa để hòa hợp chung lòng với nhau là *ca hát*, nhưng ca hát thì nội dung có sẵn là Thánh vịnh và lời kinh của Giáo Hội, âm nhạc thì có Bình ca làm chuẩn mực, tất cả đã được quy định kỹ lưỡng từ lâu. Nếu làm đúng như thế, tất không có những vụ nhái, bất chước, chạy theo mốt, giả bộ, khuôn sáo... như thánh ca hiện nay ở VN mà bạn đã nhận thấy được và nhiều người cũng đã than vãn. Thánh ca đi theo trợ tá cho phụng vụ phải khỏe khoắn, nghiêm trang, đầy sức sống, và mang những tâm tình cầu nguyện như sau: cảm tạ, hy vọng, ca ngợi, chúc mừng, xin ơn, xin lỗi, thống hối, vì lý do chính phụng vụ có những tâm tình ấy nên thánh ca cũng vậy. Tìm đâu những tâm tình ấy ư? Thưa nếu sáng tác bằng Thánh vịnh do Giáo Hội sắp sẵn trong sách lễ đơn giản: GRADUALE SIMPLEX thì không bao giờ sai! CANTÁTE đang

cổ vũ lối sáng tác như thế trong mục
TÁC PHẨM MỚI, xin bạn theo dõi!

DIỆU TRÚC

PHẦN III: GẶP GỖ

CHÂN DUNG NHẠC SĨ

(Vì lý do mỗi bài phải đúng thời điểm đã vạch ra trước, nên xin quý độc giả vui lòng theo dõi bài CHÂN DUNG NHẠC SĨ tiếp theo ở CANTÁTE những số phía sau, khi có thể)

QUỐC NẠN "LUỘC" BÀI

"LUỘC" bài là từ vựng được tạp chí THẾ GIỚI MỚI trong những số 383,384... mới đây, qua tác giả Phăngxipăng, đặt ra để gọi hành động của những người ăn cắp bài viết của người khác trên báo, sắp xếp và in lại thành sách để bán kiếm tiền¹. Nạn "luộc" bài lớn nhất vừa rồi do báo THANH NIÊN làm, với quy mô và trắng trợn không thể tưởng tượng, nên mới có chuyện đặt ra từ mới và lên án, làm dấy lên một làn sóng phẫn nộ của các nhà văn, nhà báo nạn nhân hay chưa là nạn nhân vừa qua xong.

Thấy trong lãnh vực thánh nhạc VN giống y như vậy, mà lối ăn cắp vừa có có tính chất trắng trợn, du côn, lâu đời, thâm hiểm và lây nhiễm trên diện rộng, vừa xảy ra quá nhiều đến nỗi trở thành chuyện thông thường đến chẳng ai nói hoặc lưu tâm gì... nên xin gọi nạn "luộc" bài trong thánh nhạc VN là *quốc nạn*, ý tôi còn trộm nghĩ thêm, gọi quốc nạn vì hai lý do khác nữa: *một là nạn dịch*, đại nạn, họa lớn này có tầm vóc quốc gia, vì họ ăn cắp cách công khai lưu manh để truyền bá cho mọi cộng đoàn Công giáo trong cả nước như thế mà mọi người đứng đưng, tức ý thức về sự ăn cắp những của cải tinh thần được người Công giáo VN coi là không có vấn đề, hoá ra người Công giáo tại VN quá đơn sơ, hay

¹ "Luộc": là tiếng lóng dân hút chích, trộm đạo, các con ông cháu cha hết tiền... dùng để gọi hành động tráo đổi một món đồ "zìn" ở xe gắn máy hay ô tô, để bán, thay vào đó bằng món đồ kém chất lượng, làm vậy để sinh ra một số tiền chênh lệch. Từ "luộc" sau đó còn dùng để gọi tất cả những hành động thay đổi đồ "dỏm" vào một chiếc xe cho khác nguyên trạng vì một mục đích xấu nào đó.

quá hiền lành, hoặc hoặc quá... ?; hai là bất công lớn lao luôn tồn tại giữa cộng đồng người Công giáo VN, thì làm sao người Công giáo tại VN có thể tiến bộ được với một ung nhọt quá tai hại trong cơ thể mình? Cũng xin nói thêm, bọn người ăn cắp này ưa mở miệng ra là nói “làm sáng danh CHÚA”... để khóa miệng hết mọi người lại, không ai dám nói gì.

Thôi thì... tôi nghĩ là vậy, nhưng ai muốn nghĩ khác thì tùy! Miễn là ta bớt chút thời giờ nhìn lại nạn “luộc” bài trong cộng đồng người Công giáo tại VN một chút xem sao!



Trước hết là nạn “luộc” bài có tính cách côn đồ trắng trợn vào hàng bậc nhất qua quyển sách có tên “thánh ca cộng đồng” đang bày bán hết đợt này đến đợt khác (từ thuở nào không ai nhớ ra) tại tòa tổng giám mục giáo phận thành phố Hồ Chí Minh. Tay ăn cắp giấu mặt này rất thành công trong việc đoán ra thị hiếu rồi quay cóp hết những bài thánh ca hay đẹp của nhiều tác giả xưa nay, in lại, nén lại (chép tay thu nhỏ một trang hai bài cốt nổi nhét vào cho được nhiều bài) cách lem nhem, có bài có tên tác giả, có bài chép tên tác giả sai, có bài chẳng có tên người sáng tác “tội nghiệp”. Sách làm ra chẳng cần xin phép tác giả (người viết có bài trong sách, bị chép sai tên tác giả, và chưa hề thấy ai xin phép lấy một lời) Thế mà người ta vẫn ùn ùn mua, vì lý do một quyển sách có nhiều bài cần thiết. Sách in hàng loạt, hết đợt này đến đợt khác, với số lượng nhiều không thể kể hết, mỗi đợt thay đổi cách trang trí bìa, và thêm vào những tác phẩm mới. Thật là ngao ngán cho việc ăn cắp công khai như thế. Tác quyền bị xâm phạm cách bất công không thể tả. Trong khi đạo Công giáo là đạo của chủ trương công bình bên cạnh bác ái. Lại một điều! chẳng có ai trong giới thẩm quyền nhận ra sự bất công, mảnh khọc gian xảo, và tệ nạn này! Cứ để vậy mãi đến bao giờ không biết?



Kế đến là chuyện làm băng cassette nhạc thánh ca. Có một bọn người chuyên làm băng cassette nhạc thánh ca để bán. Họ chọn các bài hát được ưa chuộng của nhiều tác giả, mượn ca sĩ hát để thu băng, và giống như quyển gọi là “thánh ca cộng đồng” nói trên, không ghi xuất xứ... xong rồi đem bỏ bán ở các tiệm bán ảnh chuỗi ở trung tâm Fatima Bình triệu, ở nhà thờ CHÚA CỨU THẾ, ở nhà thờ Tân định, nhà thờ Bà chiểu, nhà hưu dưỡng Chí hòa và ở tòa tổng giám mục gp, tp, HCM... Những tác giả có bài hát trong các băng nhạc

thánh ca ấy không hề được xin phép hoặc hỏi ý kiến một lời, đừng nói đến chuyện trả tiền tác quyền, trả thù lao, chia lợi nhuận (người viết được diễm phúc có một lần làm băng nhạc thánh ca xong rất lâu, có lẽ khi thấy bán đã thu lợi nhuận “đã đời” rồi, tên ăn cắp ghé nhà tặng cho một cuốn băng, và nói lời “xin phép”). Bọn ăn cắp, bọn “luộc” bài này ưa lý luận: *ôi giào! ông tướng nào thấy có bài mình trong băng là mừng thấy me rồi! Chẳng cần phải ai xin phép, ai xin tắc mà làm gì?* Và cứ thế mà xảy ra dài dài, chẳng thấy ai nói hay thắc gì, nên tất cả đều trở thành chuyện thường tình và đương nhiên. Thậm chí có một vài linh mục, tu sĩ, tham gia vào hàng ngũ bọn “luộc” bài này, mà vẫn vui vẻ không thấy hổ thẹn và cắn rứt lương tâm. Như thế tác quyền bị xâm phạm cách dã man, chẳng ai bênh vực dù một tiếng. Khi kể chuyện này ra, người ngoài Công giáo còn trở mặt ngạc nhiên. Vậy mà trong đạo, ai nấy bình an thanh thản. Rất lạ!



“Luộc” bài còn xảy ra nhiều nơi nhiều dịp khác nhau. Nhiều dòng tu muốn có sách hát riêng cho cộng đoàn mình, liền sưu tầm, chọn bài, đánh máy vi tính, đóng tập, photocopy ra thành nhiều bản, và lý luận rằng đây là sách “lưu hành nội bộ”, thế là hết, là yên chuyện! Đâu lường được sách sẽ lọt ra ngoài dễ dàng.

Một dịp lễ như phong chức, khấn hứa, kỷ niệm ngân, kim khánh, đi hành hương, khánh thành nhà thờ, tĩnh tâm, tuần đại phúc, hội diển thánh ca, thánh lễ giới trẻ, hoặc nhiều dịp lễ khác... người tổ chức sưu tầm những bài hát thích hợp, chép, đặt tên là tuyển tập gì đó... “phôtô” ra nhiều bản cho cộng đoàn tham dự, trong ý thức họ, không nghĩ gì đến tác giả những bài hát có trong đó, việc làm cứ làm, và còn coi tác giả nào có bài trong tuyển tập “hẳn phải mừng hùm cho mà coi” chứ tác quyền tác uy gì!



Từ khi kỹ thuật photocopy ra đời, lợi nhiều nhưng hại cũng không ít, vì làm phát triển những lối ăn cắp tinh vi, những sáng kiến ăn cướp trắng trợn, và dễ dàng.

Có một ông già ở tp. HCM, sẵn tiền, ở không, bày ra chuyện “sưu tập” các bài hát, mượn người chép, “phôtô”, đóng thành sách dày thật đẹp, gửi tặng đủ nơi đủ chỗ không phải thu lợi bằng tiền, nhưng tẻ nhạt hơn: lấy tiếng (và bây giờ thì ông nổi tiếng thật, quả là thành công vang dội!). Chưa hết! Thấy sách gì,

kinh gì hay, ông “phôtô” bắt chấp số lượng, rồi tặng vung vít đến có lần ông tặng cho một tay bán chợ trời không có đạo một quyển sách của Đc Nguyễn Văn Thuận. Ông luôn miệng “cho sáng danh CHÚA” thế là phủ tay và chờ đợi thu lợi.



Và còn nhiều cách “luộc” bài, nhiều cách làm bất công khác, chỉ tạm kể bấy nhiêu để gợi ý. Có điều đáng ngạc nhiên là lương tâm mọi người để đâu? trong khi ở ngoài đời chuyện như thế không thể nào được dư luận, nhất là báo chí để yên cho đâu!, ví dụ nhạc sĩ Trần Tiế, nhạc sĩ Lê Vinh kiện ra tòa những công ty sử dụng bài không xin phép để thu lợi nhuận; hậu quả là những công ty đó phải bồi thường hàng mấy chục triệu tiền tác quyền và còn phải công khai xin lỗi trên các phương tiện truyền thông đại chúng. Kỷ cương hay quá! Thế còn chúng ta, những người Công giáo, sẽ làm gì với những tội lỗi y như thế? bỏ qua, làm thinh, cho trôi luôn ư?... Chẳng lẽ xã hội lại lạnh mạnh hơn Giáo Hội? Ngoài đời người ta báo động rất nhiều về việc này, và ngày càng nghiêm ngặt, càng ý thức, càng sòng phẳng và công bình, thì trong đạo Công giáo chúng ta, một đạo của Bác ái, nhưng không công bình thì làm sao có bác ái, bác ái là tràn trề, công bình là đầy mặt, khỏa bằng, thế nhưng, không đầy mặt khỏa bằng thì làm sao tràn trề được? Chẳng lẽ cứ lấy danh CHÚA ra là khỏa lấp hết được hay sao?

BẢO LỘC NGUYỄN

PHẦN IV: SỬ TÂM - THAM KHẢO

UNIVERSA LAUS 1980

PHÊ BÌNH SỐ 52

UL trưng dẫn Huấn thị 67 khuyên các nhạc sĩ sáng tác thánh ca phụng vụ nên bắt chước Bình ca. Có lý khi nêu điều đó!

Vì thứ nhất: Bình ca là nền âm nhạc được cấu tạo đặc biệt cho phụng vụ của Kitô giáo; thứ nhì: qua bao đời tồn tại, Bình ca luôn tỏ ra đã mang lại hiệu quả đúng đắn như nhiệm vụ của thánh ca: *tôn vinh THIÊN CHÚA và thánh hóa các tín hữu*; thứ ba: nhớ rằng nghệ thuật Bình ca ôm ấp trong mình nghệ thuật làm

các nhạc sĩ thiên tài ngoài đời cũng phải cúi mình ngưỡng phục nếu quên nhiều nhạc sĩ lừng danh đã dùng Bình ca để viết nên những tác phẩm bất hủ; thứ tư: Bình ca dùng ca từ Latin, ngôn ngữ chính thức trong Giáo Hội nhất là của riêng phụng vụ Công giáo, một thứ ngôn ngữ xuất sắc, uyên bác, và dễ diện đạt những mẫu nhiệm cao sâu và để nguyện cầu; thứ năm: giai điệu lẫn nhịp điệu, và còn nhiều thứ khác, khách quan mà nói: Bình ca mang những chuẩn mực rất cao về nghệ thuật, cứ thử hòa âm cho một dòng nhạc Bình ca đi! Bạn sẽ thấy rõ điều đó.

Số b kế tiếp khuyên nên chú trọng đến đặc tính riêng của dân tộc. CANTÁTE rất hoan nghênh ý kiến này, vì âm nhạc Âu châu cổ điển tuyệt diệu thật! Nhưng âm nhạc của từng dân tộc tuyệt diệu không kém nếu đi sâu vào và tận dụng. Dùng âm nhạc dân tộc mình hay thổi vào âm nhạc đương đại (Âu châu cổ điển hoặc Âu châu hiện đại) hồn dân tộc mình, là điều lý thú và nên làm, vì đó là điều dễ dàng và thuận lợi nhất!

Số c khuyên nên chú trọng đến cộng đoàn khi sáng tác. Đây là điều các nhạc sĩ VN ưa quên, vì ở VN, ca đoàn chiếm ưu thế tuyệt đối trong các nhà thờ, đến nỗi những người có trách nhiệm không dành cho cộng đoàn những gì đáng lẽ họ phải được ưu tiên; đến nỗi nhiều nhà thờ, trong những cuộc lễ lớn, chủ tế và ca đoàn đồng diễn với nhau, cộng đoàn chỉ là khán giả. Vậy nhạc sĩ phải trở lại với cộng đoàn! Nhân dịp này, CANT. xin phép được khuyên họ như vậy.

CANTÁTE

PHẦN V: GIỚI THIỆU TÁC PHẨM

BÀ MARIA ƠI!

HÙNG LÂN

I. Thánh ca phụng vụ, nhạc phổ trên lời của bản văn bài ca tiếp liên Victimae paschali laudes thời danh, được tác giả phóng dịch sang tiếng Việt. Bài này hát sau bài đọc II, lễ Phục sinh.

II. Hình thể ca khúc (cantus) biến thể, tức tiểu khúc có nhiều dòng nhạc. Tất cả gồm một điệp khúc với 4 tiểu khúc cho 4 lời ca.

III. Phân tích:

1. Giai điệu:

O Điệp khúc: có 1 ý nhạc gồm 2 vế:

- Vế xướng: từ *Bà Maria ơi!... thấy những gì (lần 2)*.

- Vế đáp: *Xin kể chúng tôi nghe*.

Toàn bộ giai điệu Điệp khúc nghe êm ái, nhẹ nhàng, phấn khởi, hay và đẹp, do tác giả cố ý cho giai điệu lặp lại cùng thời với bất chước lối viết luân khúc, nên nghe gây ngay ấn tượng tốt, dễ hát và dễ nhớ.

O Tiểu khúc có 4 ý nhạc thuộc loại kể chuyện, nên không chia cắt thành vế xướng đáp. Mỗi ý có công thức mở đầu giống nhau (si-la-si-đô-rê) nên khi hát 4 ý, thấy có sự liên hệ nhau chặt chẽ, bất chước các hình thể Antiphona và responsorium.

Giai điệu của 4 tiểu khúc vẫn mượt mà, êm ái, nhẹ nhàng, phấn khởi và hay đẹp giống như điệp khúc, tất cả mang sắc thái gần gũi như dân ca nhờ những lối lặp đi lặp lại, và những từ đệm lạ

2. Nhịp điệu:

Nhịp điệu của toàn bài trôi chảy trên những âm hình đơn giản, nên nghe giản dị, dễ hát, tạo bầu khí vui tươi thanh thoát cho một buổi sáng mừng CHÚA PHỤC SINH, tuy nhiên lại nghe hơi dồn dập nhờ khéo léo vận dụng kỹ thuật luân khúc (canon).

3. Hòa âm:

Rất giản dị và trong sáng, tuy không viết đối âm, nhưng nét hòa âm cũng tài hoa như đang ở lãnh vực đối âm vậy, các âm thanh khi thu hút quyện quần lấy nhau, khi đẩy nhau ra rời xa, khi thì cọ sát đến chói tai, rồi lại kéo nhau hòa hợp tương tác hài hòa v.v... phải nói hòa âm ở đây đơn giản nhưng khá “đắt tiền”.

4. Lời ca

Cổ nhạc sĩ Hùng Lĩnh có thói quen trau chuốt lời ca từng chút một, thế nên bài của ông, thường khó bắt bẻ lỗi gì về ca từ. Ở đây còn hơn thế nữa! Phóng dịch từ bài thơ tiếng Latin *Victimae Paschali laudes* tuyệt cú, ra bản văn xuôi tiếng Việt vừa đầy “bản sắc dân tộc”, vừa vẫn truyền tải hồn thơ, hứng thơ, nét đẹp của ý thơ đến người VN, đáng cho mọi người ngẫm suy và học hỏi.

IV. Kết luận

Thánh ca phụng vụ ca tiếp liền tên BÀ MARIA ƠI! tuy không phải viết theo hình thể ca tiếp liền (sequentia), nhưng theo hình thể ca khúc mang hơi

hướm một chút của Đối ca và Đáp ca (antiphona & responsorium). Đứng ở tầm nhìn một ca khúc, tác phẩm rất đẹp theo chúng tôi biết, ở 3 điểm đặc sắc sau đây:

- a) Tính nghệ thuật: trong tầm mức của một ca khúc biến thái (lẽ ra không có loại ca khúc lai tạp như thế), vẫn làm ra nghệ thuật. Thế mới hay!
- b) Tính dân tộc: trong khuôn khổ một bài thơ cổ Latin, đầy màu sắc của cảm xúc, nhiều rào cản về ngôn ngữ và ý tứ xa xôi... vẫn phóng dịch ra để làm nên một bản văn tiếng Việt có bản sắc để truyền tải nội dung đức tin thuộc bậc nhất: CHÚA SỐNG LẠI, vào lòng người giáo dân VN. Thế mới đáng nói!
- c) Tính giản dị chân sáng: nhạc sĩ nào được trao nhiệm vụ sáng tác ca tiếp liên này đều e ngại vì tính phức tạp và đồ sộ của ca tiếp liên Victimae Paschali laudes. Thế nhưng nhạc sĩ Hùng Lân làm dễ ợt!

Từ lâu, nhiều người ngưỡng phục ông ở tác phẩm này. Nay chúng tôi muốn mời mọi người thử chiêm ngắm nó một lần tuy chưa kỹ lắm, nhưng cũng có chút dừng lại trước một tác phẩm hay đẹp trong kho tàng thánh nhạc VN.

BẢO LỘC NGUYỄN

PHẦN VI: GRADUALE SIMPLEX

SAU CHỈ LỄ NÔN GIA ĐỒN

LỜI TÒA SOẠN: trong khi chờ đợi giới thẩm quyền, Cantate xin cung cấp cho quý nhạc sĩ lần lượt các bản văn chính thức của GH, để sáng tác thánh ca phụng vụ.

MÙA THƯỜNG NIÊN CHÚA NHẬT II THƯỜNG NIÊN

(Theo sắp xếp của Giáo Hội, chỉ có 8 mẫu chúa nhật thường niên quay đi quay lại mà thôi, chứ không có đến hơn 30 chúa nhật như trong Sách lễ giáo dân)

@ ĐỐI CA NHẬP LỄ: TV.17

Cộtđ: Đối ca: Factus est adiutor meus DEUS meus (Lạy CHÚA TRỜI con! Là Đấng Cứu Độ của con).

Cađ.	X.1(2):	Con yêu mến NGÀI... ..
	X.2(3):	Lạy CHÚA TRỜI con...
	X.3(4):	Tôi kêu cầu CHÚA ...
	X.4(5):	Sóng tử thần ...
	X.5(7)	Lúc ngặt nghèo...
	X.6(7b)	Từ thánh điện...
	X.7(17)	Từ chốn cao vời...

@ ĐÁP CA: TV. 42

Cađ:	X.1 (5)	Hãy cậy trông...
Cộđ:	Đáp:	Salutare vultus mei, DEUS meus (Lạy CHÚA TRỜI con! Xin cứu con).
	X.2 (1)	Lạy CHÚA TRỜI! Xin xử cho con...
	X.3 (2)	Chính NGÀI là THIÊN CHÚA...
	X.4 (3)	Xin NGÀI thương sai phái...
	X.5 (4)	Con sẽ bước tới bàn thờ THIÊN CHÚA...
	X.6 (4b)	Con sẽ gãy đàn...

@ ĐỐI CA DÂNG LỄ: TV. 5

Cộđ.	Đối ca:	Inténde voci oratiónis meae rex meus et DEUS meus (Lạy ĐỨC VUA, là THIÊN CHÚA con thờ, xin lắng tai nghe lời con khẩn nguyện).
Cađ.	X.1(2):	Lạy CHÚA, xin lắng tai...
	X.2(4)	Ngay từ sáng sớm...
	X.3(4)	NGÀI không phải là vị thần ưa điều ác...
	X.4(9):	Lạy CHÚA, kẻ thù con...

ĐỐI CA HIỆP LỄ: TV. 12

Cộđ:	Đối ca:	Cantábo DÓMINO qui bona tríbuit mihi (Con sẽ hát bài ca dâng CHÚA, vì phúc lộc NGÀI ban)
Cađ:	X.1(2):	Lạy CHÚA, NGÀI quên con...
	X.2(3):	Tới bao giờ...
	X.3(4):	Lạy CHÚA là THIÊN CHÚA...
	X.4(5):	Để kẻ thù con không phải nói...

X.5(6): Phần con đây...

PHẦN VII: CHUYỆN VUI ÂM NHẠC

AI SÁNG TÁC

Phần lớn những bài hát của nhạc sĩ Schubert đều được soạn rất nhanh. Vì soạn bài hát nhanh và nhiều (trong đời mình, ns. Schubert đã soạn chừng 1000 bài hát), nên đôi khi ông quên cả tác phẩm của mình.

Ns. Schubert có người bạn làm nghề hát trong rạp ca kịch. Mỗi lần ns. Schubert sáng tác xong bài hát mới, ông đều đưa cho bạn hát thử. Có lần ns. Schubert mang đến một bài hát ông vừa mới viết. Không ngờ tầm cỡ bài hát hơi cao, không hợp với giọng của người bạn. Ns. Schubert ra về, không nghĩ gì đến bài hát ấy nữa. Tuần sau ns. Schubert gặp lại bạn, người này hát cho nhạc sĩ nghe bài hát đó, ở một tầm cỡ thấp hơn. Nghe xong nhạc sĩ hỏi:

- Bài hát hay tuyệt! Người sáng tác nó là ai vậy?

*Trích trong quyển CHUYỆN VUI
ÂM NHẠC của HỒNG THAO*

PHẦN VIII: CHƯƠNG TRÌNH NHẬP CUỘC

A. MÔN SÁNG TÁC CA KHÚC

Bài 18

ĐẶC ĐIỂM CỦA CÁC THANG ÂM

73. Đã học bài 17, chắc ta còn nhớ trên thế giới có nhiều nền âm nhạc khác nhau, vì thế có nhiều thang âm khác nhau, khiến cho âm nhạc hết sức phong phú. Người không biết điều này cho rằng âm nhạc nghe được xung quanh, chỉ có bấy nhiêu... thì thật là một thiếu sót và một mất mát rất lớn! Giống như về hoa chỉ biết có hoa hồng, nên không hưởng thụ được cái đẹp của hoa qua muôn vàn chủng loại khác nhau trên khắp địa cầu là một điều đáng tiếc xót!

73. Mỗi thang âm có đặc điểm riêng. Đặc điểm này chính là do văn hóa dân tộc hun đúc nên. Mỗi khi sử dụng một thang âm nào của dân tộc khác, cần thiết nắm bắt cho được đặc điểm riêng của họ, mới sáng tác đúng và hay. Có thể lấy nghệ thuật ẩm thực để so sánh, món bún riêu cần phát huy chất cua đồng và mắm tôm; món lẩu cần phải phát huy đặc điểm “thời sự”, nóng sốt và đa dạng về rau sống; món canh chua cần nắm bắt đặc điểm tạo thế thăng bằng trong 4 mùi vị: chua, cay, ngọt, mặn; món sà lách cần phát huy tính khéo léo pha trộn, và nước sốt v.v...

74. Muốn tìm ra đặc điểm của mỗi thang âm, phải lấy thước đo là *quãng nhạc* để đo đạc tính toán. Vài thí dụ sau:

- Thang âm VN & Trung hoa có đặc điểm: vắng bóng quãng 2 thứ (nửa cung), dòng ca ưa chuyển hành quãng 4 đúng (2cung rưỡi) và quãng 5 đúng (3 cung rưỡi), chuyển hành lên lẫn chuyển hành xuống đều cần thiết. Cũng còn có những đặc điểm khác nữa, nhưng chỉ thí dụ tạm bấy nhiêu để gợi ý.
- Thang âm Tây nguyên có đặc điểm tuy ít chuyển hành lên xuống quãng 4 & 5 đúng hơn, nhưng phát huy quãng 2 thứ tự nhiên, đồng thời thiếu hẳn âm thanh bậc II và bậc VI nên nghe lạ lùng đặc biệt.
- Thang âm Âu châu cổ điển có đặc điểm sử dụng quá nhiều quãng 2 thứ tự nhiên lẫn nhân tạo do tính bộc trực về cảm xúc, từ đó sinh ra kỹ thuật dấu chuyển âm (note sensible), từ dấu chuyển âm bùng nổ ra cả một “kỹ nghệ” chuyển thể (modulation) đẩy âm nhạc Âu châu đến chỗ như kỳ diệu, phong phú vô bờ và hấp dẫn vô cùng; ngoài ra giai điệu còn được xây dựng trên nền tảng nghệ thuật sử dụng dấu nhấn (appoggiature).

Bài tập số 18 môn Sáng tác ca khúc

+

Bạn hãy nói lên quan điểm của bạn về đặc điểm của các thang âm trong việc sáng tác.

PHẦN IX: BIỆM HỌA

NHỮNG CHUYỆN TỨC... VÀ CƯỜI

PHẦN X: NGHIÊN CỨU

ĐẠO LÝ THÁNH NHẠC

(xin gác lại 1 kỳ)

PHẦN XI: DIỄN ĐÀN PHÁT KIẾN

NHẠIC LYÙ DÒCH

A. VÀI NÉT KHÁI QUÁT

KHÍ HAY TÍNH THANH, TRỌC CỦA ÂM THANH

(tiếp theo)

B. Trọc (dơ, vẩn đục): nếu âm thanh có tính trọc, sẽ đem đến cảm giác vẩn đục u tối (cảm thấy khó hiểu, không hay, nhàm chán, mệt tai, mệt trí, không muốn nghe), thoát nghe thấy rườm rà, uẩn khúc, phức tạp, thô thiển, kiểu cách, giả tạo, bất chước, nghe xong thấy lòng trống trải, chán chường. Trọc khác với tính thô, đục, nặng của âm thanh đục (tiếng đàn contrebasse, kèn clarinette, trompette, trombone, fagotte, tuba, các loại kèn corn, saxhorn, hay rõ nhất là tiếng tù và), vì trọc đây nghĩa là dù đàn, kèn, giọng hát trong trẻo về chất giọng (âm sắc: timbre), nhưng miễn trọc, thì cứ vẩn đục, u tối... có thể tưởng tượng giọng nói của một mục tử bà, một người đạo đức giả, một cô gái điếm, một người mở miệng ra là tiền và lợi nhuận, một người tham nhũng, một người ưa ganh tỵ, gây chia rẽ, một tay chuyên lường gạt... mà trong đời ai cũng có ít là một lần gặp mặt nghe tiếng; có thể nghe thử một đoạn nhạc loại tình cảm rẻ tiền, khốc lốc sứt mẻ vì thất tình, vì tình phụ; hay có thể nghe một khúc nhạc quảng cáo trên radio hay tivi... nói tóm nghe xong những giọng này cảm thấy lòng hướng hạ, ray rứt, có khi buồn thảm, chán ghét, thất vọng, khinh chê v.v... vì không chú mục, nên không nói ra nhưng ai cũng có cảm nhận về âm thanh

trọc hằng ngày.

Nói tóm lại, khí tính thanh-trọc cũng dễ nhận biết, cũng giống như bất kỳ một cô gái nào, thiên nhiên phú bẩm cho sự nhạy bén khôn tả, biết nhận ra tiếng cười thanh hay tiếng cười trọc của một người đàn ông khi họ hướng cái cười ấy về phía mình. Khí tính thanh-trọc phát sinh từ tâm hồn, từ ý chí, ý hướng, nhưng rất ảnh hưởng, rất tác động đến tai nghe, đồng thời nhạc sĩ hay người biểu diễn có thể làm ra khí tính thanh-trọc trong âm nhạc, nên phải coi trọng chiều kích này của âm thanh, không thể bỏ sót và quên lãng.

III. MỤC ĐÍCH SỬ DỤNG KHÍ TÍNH

Nhạc sĩ đích danh ưa chuộng và ước muốn tìm về chân thiện mỹ, luôn muốn âm nhạc của mình thanh, khinh ghét trọc. Nhưng thanh-trọc để làm gì? – Thừa sử dụng khí tính thanh-trọc (lọc bỏ âm thanh trọc, rèn đúc ra âm thanh thanh) với những mục đích sau đây, xin tạm kể:

- 1 Đưa âm nhạc của mình hòa cùng thiên nhạc hằng thanh, hằng khiết, hảnh tịnh (thiên nhạc là âm nhạc của trời đất, hay nói chung của thiên nhiên muôn loài, lúc nào cũng trở lên khúc ca ngợi ĐẲNG HÓA CÔNG THIÊN CHÚA HẰNG HỮU, muốn nghe được, phải dẹp tiếng ồn ào của dục vọng, bản năng, của giao động vật chất... có những lúc ta làm xong một hành động bác ái thiết thực cho anh em, ta nghe được thiên nhạc tận đáy lòng; có lúc ta yêu ai đó, lòng ta bỗng rộn ràng, nhất là khi được người mình yêu đáp lại, lòng bỗng rộ lên sự nô nức, đó là những lúc ta nghe được thiên nhạc v.v...), lúc đó âm nhạc mình mới thực sự là âm nhạc để ca ngợi CHÚA, làm rung động bất kỳ ai, đối tượng nào do tính phổ quát không phân biệt của nó, đồng thời có thêm cả tính trường tồn.
- 2 Âm nhạc có tính xây dựng. Bằng toàn những âm thanh thanh khiết, âm nhạc ta mới có sức hướng thượng, đổi mới, nâng cao, tẩy luyện và làm sạch tâm hồn người nghe.
- 3 Vừa xây dựng được bản thân nhạc sĩ khi sáng tác ra âm nhạc bằng những âm thanh thuần khiết.
- 4 Âm nhạc như thế mới trường tồn, bất hủ (đúng câu nói của người nào đó: “nếu anh muốn tác phẩm anh sống, anh phải chết”. Hãy nhìn lại các nhạc sĩ thiên tài như Beethoven, Mozart, Bach... thì thấy đúng như vậy.

(còn tiếp)

B. GIẢI THÍCH

Hiện tượng “đại khái” trong thánh nhạc VN
bằng Dịch học

I. HIỆN TƯỢNG

Nếu chịu khó để ý một chút, ai cũng nhận thấy ngay trong thánh nhạc VN, nhiều người mắc phải chứng bệnh “đại khái”, căn bệnh này có những triệu chứng: từ quan niệm, hiểu biết, cho đến việc thực hiện, lần kiểm tra việc thực hiện thánh nhạc và mọi công việc liên quan... tất cả đều mang tính qua loa, sơ sài, “cho lấy có”.

Điển hình một vài chuyện như sau:

Quan niệm về thánh nhạc: đây là vấn đề căn cơ của mọi câu chuyện về thánh nhạc. Thế mà thánh nhạc hầu như được quan niệm như là một thứ âm nhạc tôn giáo, một thứ đi theo, có cũng được mà không có cũng được, của phụng vụ. Trong khi đó, các văn kiện tòa thánh xưa nay vẫn nêu ra một quan niệm chung nhất và mẫu mực, chẳng ai thêm đọc, nên hiện nay nếu hỏi, chắc chắn chẳng có mấy ai nói đúng quan niệm truyền thống về thánh nhạc?

Điển hình *âm nhạc:* cũng là vấn đề căn bản trong những vấn đề căn bản, nó bao la và sâu thẳm, đa dạng và phong phú lẫn kỳ bí, chịu khó học cả đời còn chưa hết (ví dụ lm nhạc sư Tiến Dũng hiện đang học về nhạc cải lương). Thế mà điểm danh giới nhạc sĩ Công giáo thôi, cũng đã chưa chắc đếm được bao vị “biết” nhạc?

Điển hình khác là *phụng vụ thánh nhạc:* cũng vẫn là vấn đề căn cơ, lẽ ra ai đụng đến thánh nhạc, phải tinh thông phụng vụ (chẳng thể có một thứ quan niệm thánh nhạc nào đó lại tách ra khỏi quỹ đạo phụng vụ được mà không cần học hiểu phụng vụ khi hoạt động thánh nhạc), vì thánh nhạc là nữ tỳ của phụng vụ, giúp kiện toàn phụng vụ. Vậy đó, nhưng bạn cứ túm lấy một anh ca trưởng trong nhà thờ nào đó, để khảo tra thử vài câu sơ sơ về phụng vụ, chắc chắn bạn sẽ thất vọng ngay lập tức!

Điển hình *đệm đàn phụng vụ,* ca trưởng, ca đoàn, thánh ca phụng vụ, cách hát thánh ca phụng vụ, các hình thức thánh nhạc, nội dung thánh ca phụng vụ, v.v... tất cả đều được quan niệm cách hết sức đại khái, được hiểu biết cách đại khái, làm đại khái, kiểm tra việc làm cách đại khái... và còn nhiều thứ đại khái khác chung quanh, nên toàn bộ thánh nhạc VN đều “đại khái và đại khái” một

cách khiến cho anh chị em giáo dân nước ngoài sống sờ về tính “đại khái” trong thánh nhạc VN mà có lần CANTÁTE các số cũ có kể chuyện.

Ta dùng Dịch học để truy lý hiện tượng “đại khái trong thánh nhạc VN”, bằng cách đặt câu hỏi: *Tại sao hiện tượng đại khái đang phổ biến khắp nơi và sâu xa trong thánh nhạc VN?*

Rồi bằng cách lấy bộ Dịch tượng cho hiện tượng này:

II. GIẢI THÍCH:

- LŨ: nghĩa *khách trọ, lữ thứ, lang thang, trú ngụ, thứ yếu.*
- TẤN: nghĩa *hiện lên, đi đến, có mặt.*

Với bộ Dịch tượng hàm chứa 2 nghĩa trên, cho phép ta:

1. Thử nêu giả thuyết thứ nhất: Nếu câu hỏi “*Tại sao có hiện tượng đại khái đang phổ biến khắp nơi và sâu xa trong thánh nhạc VN?*” rơi vào dịch tượng Lữ, với những nghĩa *khách trọ, lữ thứ, lang thang, trú ngụ, thứ yếu.*: thì câu hỏi này sẽ được dịch tượng Tấn trả lời: *hiện lên, đi đến, có mặt*, tức là nếu hiện tượng nêu trên là một thực trạng có tính kém cỏi, yếu mềm, nhẹ dạ, thì câu trả lời là bộc lộ ra, hiển hiện rõ ràng. Có nghĩa trong thánh nhạc VN hiện nay, hiện tượng “đại khái” đang diễn ra rộng và sâu là điều kém cỏi, yếu ớt, thứ yếu... thì mọi chuyện sẽ xảy ra, lộ ra đúng phải như vậy.

2. Thử nêu giả thuyết thứ hai: Nếu câu hỏi “*Tại sao có hiện tượng đại khái đang phổ biến khắp nơi và sâu xa trong thánh nhạc VN?*” rơi vào dịch tượng Tấn, thì câu trả lời sẽ là Lữ. Có nghĩa, nếu hiện tượng trên là có thật, đang có, đang xảy ra, đó là do mọi người ta đặt cho thánh nhạc một vai trò thứ yếu, là khách trọ, là chuyện phụ thuộc.

Ta thấy hình như cả 2 giả thuyết thoát nghĩ thì khác nhau, nhưng xem xét kỹ thấy chung một lý lẽ: tức là trả lời được câu hỏi *Tại sao đang có “đại khái” phổ biến và sâu xa trong thánh nhạc VN?* - *Thưa do mọi người xem thánh nhạc là việc phụ, không quan trọng, thứ yếu.*

Cho phép chúng ta tóm tắt sự truy lý nguyên nhân dẫn đến hiện tượng “đại khái”, sơ sài, qua loa, liến phiến trong kiến thức, quan niệm, thực hành... thánh nhạc là chuyện đang có thật đây, chính là bởi coi thánh nhạc như việc phụ, nhẹ tênh, và xếp thánh nhạc vào chuyện thứ yếu.

Giải thích trên có gượng ép hay không, cứ coi trong thực tế thì biết quả là đúng như vậy. Và để rõ thực tế, xin thử chúng ta so i vào “kiếng chiếu hậu” sau đây: Lẽ ra ở bất kỳ nơi nào, cộng đoàn phải học và hiểu thánh nhạc như trợ

tá làm hoàn hảo cho phụng vụ; cộng đoàn ý thức mình đóng vai trò chính trong việc hát lễ, ca đoàn đóng vai trò giúp đỡ; bài hát được soạn kỹ theo sát phụng vụ; bài hát chủ yếu là thánh vịnh; hát đúng bài bản mà Giáo Hội soạn sẵn (có sách hướng dẫn rõ ràng từ lâu); đệm đàn đúng quy cách nghệ thuật; v.v... Thế nhưng mọi chuyện đều không phải vậy: cộng đoàn chẳng hiểu thánh nhạc được như thế, chỉ lơ mờ thánh lễ có hát thì vui hơn, còn hát gì thì tùy ý ai muốn hát sao thì hát; kể đến mọi người hiểu cộng đoàn chỉ là khán giả còn chủ tế và ca đoàn mới là chính, làm hết mọi việc; về bài hát thì chẳng soạn kỹ theo sách nào, chỉ nhắm chừng nội dung của lễ mà tìm bài cho hợp đôi chút; về ca từ, nội dung càng không được chú ý, có khi còn sợ thánh vịnh, dị ứng với thánh vịnh là khác!; còn nói đến việc hát đúng theo sách hướng dẫn của Giáo Hội?... thưa hoàn toàn không, vì không hề thấy có một thứ sách hướng dẫn nào ngoài sách lễ giáo dân; và nếu đề cập đến việc đệm đàn, e rằng sẽ thất vọng nặng nề hơn khi còn nhiều nơi dạy đệm đàn sai quy cách, cho những ai có điều kiện đến đến học, còn lại thì thậm chí cái sai cái khuyết cũng còn chưa được biết thì cái đúng làm gì được học?... Nói chung, một toàn cảnh mà người có tâm huyết cảm thấy rất đau lòng.

Soi vào “kiếng chiếu hậu” trên, thì biết được thực tế hôm nay ra sao, vì thế, truy lý hiện tượng “đại khải” thu được một câu kết luận không còn gì phải nghi ngờ.

III. DỰ ĐOÁN:

Qua việc truy lý hiện tượng “đại khải” trong thánh nhạc VN, chúng ta có thể đưa ra dự đoán khá chắc chắn rằng, nền thánh nhạc VN sẽ vẫn còn suy yếu, non kém mãi, không thể ngóc đầu dậy mà tiến bộ được. Lý do là ngay từ quan niệm, người ta cứ vẫn coi nhẹ vai trò thánh nhạc trong phụng vụ, không coi nó là thành phần thiết yếu của phụng vụ, và nó là tiếng nói phấn khởi của cộng đoàn trước thánh nhan THIÊN CHÚA; từ quan niệm sai lệch như thế, dẫn đến không chịu học hỏi về thánh nhạc trừ một số rất ít người chịu học, nhưng cả ngay thầy dạy đúng đắn cũng không có mấy vị; đã như thế thì việc thực hiện thánh nhạc từ lâu trở nên bát nháo, hết trò múa rối, thật là như vô căn, vô cớ, vô nghĩa, và sáo mòn rỗng tuếch.

Đã như thế thì sẽ vẫn như thế chứ chẳng có điều gì khiến chúng ta kỳ vọng tình hình sáng sửa hơn. Tuy vậy, vẫn còn có một đôi nơi đang đào tạo từng người cách âm thầm, kiên nhẫn và nghiêm túc. Sẽ cải tạo cách tiệm tiến và kiên quyết mà không chút ôn ào, nhưng có thể cho đến lớp người sau, mới có

manh nha thay đổi. Trong bi quan, vẫn còn chút lạc quan nho nhỏ.

C. TÁC PHẨM MỚI

CỨ TIN VÀO CHÚA

(Tv.36)

NGỌC KỖN

Hình thể ĐỐI CA NHẬP LỄ (antiphona ad introitum) lễ Hôn phối. Sách Grad. p.379 nguyên văn: “Nuptiae factae sunt in Cana Galiaéae, et erat ibi IÉSUS cum MARÍA matre sua”, sách Tv & Tc p.63 Dịch tượng Nhu, âm thời Khâm nghĩa hạn chế, hãm, kiềm chế, không điều độ. Đàn hát với phong cách tiết giảm mọi mặt.

PHẦN XII: CHUYỆN NHỎ NÓI NHAU NGHE

PHẦN XIII: TIẾNG NÓI NGƯỜI ĐỆM ĐÀN (ORGANIST)

CHƯƠNG TRÌNH HỌC ĐỆM ĐÀN PHỤNG VỤ

Lời tòa soạn

Lâu nay nói xa nói gần quá nhiều về ĐỆM ĐÀN PHỤNG VỤ cho đúng cách, trong đó BẢN ĐỆM ĐÀN (accompagnement) là chính yếu. Thế nhưng “nói xa nói gần không bằng nói thật”, bắt đầu từ hôm nay, xin quý độc giả theo dõi chương trình học viết BẢN ĐỆM ĐÀN PHỤNG VỤ đúng quy cách và chuyên nghiệp có cải tiến cho thêm tính hiện đại để thực hiện trên ORGAN ĐIỆN TỬ thịnh hành khắp nơi hiện nay. Sẽ rất khó để học giáo trình này từ xa (học trực tiếp đã là một thách đố, học từ xa còn thách thức nhiều hơn, bởi không thể trình bày cận kề từng chi tiết như nói, giảng, nhìn, nghe, hỏi...), vì theo kinh nghiệm, học trực tiếp với ông thầy giỏi, học viên đã nhiều phen trải trải. Nhưng để quý độc giả xem mà hiểu vấn đề lớn lao và quan trọng đến đâu, BẢN ĐỆM ĐÀN PHỤNG VỤ đúng nghĩa

phong phú và xúc tích, thâm hậu và công phu đến đâu, đồng thời cảnh báo những NGƯỜI ĐỆM ĐÀN hiện nay nên ý thức lại tầm quan trọng của ĐỆM ĐÀN PHỤNG VỤ, nhưng cũng vừa để cho ai có thể, rút được những gì hay cho mình qua các bài học, dù không tiếp thu được toàn bộ như ngồi ở lớp học. Vì giáo trình dài (4 năm), nên chúng tôi luôn nói gọn, nói thẳng, nói vừa đủ vấn đề. Nếu có vấn đề gì, xin liên lạc thư từ hay điện thoại để hỏi thêm.

Viết giáo trình và phụ trách dạy từ xa:

ns. NGỌC KÔN (tên giao dịch: VÕ VĂN CÔN)

đ/c: 383c/5 Fatima Bình triệu, Hiệp bình chánh, Thủ đức, tpHCM;

đt & fax: 7269437;

e-mail: mjkim@hcm.vnn.vn

PHẦN II: HÒA ÂM ĐỆM ĐÀN



BÀI 2

BẢN ĐỆM ĐÀN

I. ĐỊNH NGHĨA: Bản đệm đàn còn gọi là bản phụ đệm. Là phần hòa âm đi theo và làm cho bài hát bản nhạc thêm nhiều màu sắc, linh động và phong phú.

Bản đệm đàn là y phục của bài hát, thiếu nó, bài hát như người trần truồng như nhộng, vì nó được kể như thành phần thiết yếu của một bài nhạc.

II. MỤC ĐÍCH: Bản đệm đàn có những mục đích như sau:

- 1 tô màu sắc
- 2 minh họa
- 3 phát triển ý nhạc và nội dung
- 4 đánh nổi
- 5 đối đáp với bài hát.

III. PHÂN LOẠI : Có 2 loại bản đệm đàn:

- 1 Bản đệm đàn thông thường: là phần hoà âm chứa cả giai điệu của bài hát, tức vừa đệm vừa đàn theo bài hát.
- 2 Bản đệm đàn biệt lập: là phần hòa âm đi song song nhưng tách ra và độc lập với bài hát, tức đệm mà không đàn theo bài hát.

IV. ĐỐI TƯỢNG: đối tượng của bản đệm đàn là:

- 1 đàn orgue: dùng trong nhạc đạo,

2 đàn piano: dùng trong nhạc đời.

Bởi 2 đàn này là nhạc cụ đa âm (chỉ một người đàn, nhiều bè, cùng lúc).

V. NGƯỜI VIẾT BẢN ĐỆM ĐÀN: có những người buộc phải biết viết bản đệm đàn, không thể tránh trút như sau:

- 1 nhạc sĩ sáng tác: biết sinh con (sáng tác ra tác phẩm) cũng phải biết cho con ăn mặc (viết bản đệm đàn đúng ý mình), để cả hai: tác phẩm và bản đệm đàn ăn khớp và bổ sung cho nhau.
- 2 nhạc sĩ phối đàn nhạc: còn gọi là nhạc sĩ phối khí, biết viết bản đệm đàn như kịch bản, sau đó chia cho mỗi cây đàn kèn sáo trống... đóng vai thực hiện. giống như đạo diễn chuyển tiểu thuyết thành kịch bản, sau đó mới phân vai và diễn thành phim truyện. Không có bản đệm đàn, dàn địch kèn trống hòa tấu với nhau vô lễ lối sẽ sinh bất nháo và phi nghệ thuật.
- 3 người đệm đàn: biết đàn tất phải biết viết cho mình đàn, nếu không sẽ chỉ là nhạc công (thợ đàn). Nhạc đời còn linh động châm chước, nhưng nhạc đạo, người đệm đàn (organiste) phải là nhạc sĩ hay tương đương.

(còn tiếp)

PHẦN XIV: LỊCH THÁNH CA

Tháng 8.2000 (Năm B)

Lễ	Chủ đề	Thánh Kinh	Nội dung
6.8.1999 CN.XVIII THƯỜNG NIÊN.	Lòng nhân ái của CHÚA	NL: Tv. 17, 1-10 ĐC: Tv. 42,1-6 ALL: Tv. 9,1-9 DL: 5,1-4 HL: 12,1-5	Tạ ơn CHÚA cứu độ Quy hướng về đền thánh Tạ ơn CHÚA sau chiến thắng. Xin lắng nghe lời con. Xin đừng ngoảnh mặt.
13.8.1999 CN> XIX THƯỜNG NIÊN	Xin lòng từ bi CHÚA	NL: Tv.24,1-10 ĐC: Tv. 54,1-9 ALL: Tv. 30,1-9 DL: Tv. 53,1-4 HL: Tv. 36,1-10	Con nâng hồn lên tới CHÚA. Xin lắng tai nghe lời con. Lời cầu xin của người khốn khổ Xin ơn cứu độ. Số phận người là nh.
20.8.1999 CN.XX TN	Tin vào CHÚA	NL: Tv. 97,1-10 ĐC:cant.cant.1-10 ALL: Tv. 44,1-8 DL: Tv. 95,1-4 HL: Magnificat	Hát lên bài ca mới Từ Liban Hiền thê hãy đến. Tìm tôi dâng ý thơ. Hãy hát bài ca mới. Linh hồn tôi ngợi khen CHÚA.

27.8.1999 CN.XXI TN	Đức KITÔ là Đầu nhiệm thể	NL: Tv. 46,1-10 ĐC: Tv. 91,1-10 ALL: Tv. 64,1-10 DL: Tv. 139,1-4 HL: Tv. 95,1-5	Cao cả thay ơn CHÚA. Chúc tụng CHÚA HÓA CÔNG. Lời tạ ơn long trọng. CHÚA là nơi con ẩn. Hát lên bài ca mới.
---------------------------	---------------------------------	---	---

PHẦN XV: NHỮNG THẮC MẮC CHƯA ĐƯỢC GIẢI ĐÁP

Thắc mắc 109: Dư luận rất nhiều nơi phản ánh tình hình phân biệt “đảng viên” với người “ngoài đảng” trong việc phân công ngay giữa lòng Giáo hội VN ở nhiều lãnh vực nhất là lãnh vực thánh nhạc. Tại sao có tình trạng như thế?

Thắc mắc 110: Tại sao giáo dân không có tiếng nói trong Giáo hội VN?

Thắc mắc 111: Tại sao giáo dân không được hưởng những quyền lợi tinh thần thiết thực cho sự tiến bộ như: phụng vụ, thánh kinh, thần học, giáo luật, thánh nhạc, v.v...?

PHẦN XVI: THUẬT NGỮ THÁNH NHẠC

(tiếp theo)

B

Bois (P) tiếng gỗ.

Boite à cheville (P) ou **tête**, **Peg box** or **head**, **musical box** (A) đầu cần đàn.

- **à musique** (P) hộp nhạc.

- **expressive** (P) bộ phận thuộc máy móc quản cầm.

Boléro, một điệu nhạc khiêu vũ Tây ban nha có mõ nhạc (castagnette) nhịp theo

Bombarde (P) một thứ kèn cổ xứ Bretagne, tiền thân của kèn hautbois và basson

Bombardino (Y) kèn bugle có 3 nút bấm (xc. bugle)

Bombardon: kèn bombarde tiếng trầm.

Bombyx (H) tù và của mục tử.

Boogie-Woogie (A) một nhịp điệu khiêu vũ có nhiều nhịp ngoại (do nhạc sĩ da đen Cow-Cow Davenport khởi xướng)

Bordone (Y) một kỹ thuật đập nắp ống quản cầm.

Bouche (P) miệng kèn.

Bouche-trou (P) **Make-weight** (A) người hay vật lấp chỗ trống.

Bouché (P) **Covered stop** (A) lấp, tắt, tịt, tiếng để chỉ nắp ống quản cầm bị đập lại.

(còn tiếp)

PHẦN XVII: NHỮNG NÉT TỤC HÓA TRONG THÁNH NHẠC VN

Chúng ta cùng nhau thử “điểm mặt” những nét tục hóa do vô tình hay hữu ý trong các nhà thờ ở VN hôm nay, nhờ đó có thể phần nào làm cho thánh nhạc VN ngày càng thánh thiện hơn chăng? cộng đoàn khắp nơi được hưởng lợi ích khi tham dự phụng vụ... hơn chăng?

stt	nét tục hóa đang xảy ra	truyền thống thánh nhạc
17	Biết mọi vấn đề liên quan đến thánh nhạc cách hời hợt	<i>Vì cứ cho mọi chuyện trong thánh nhạc là đơn giản, nên không chịu học hỏi. Càng không học hỏi càng tưởng mọi vấn đề đơn giản hơn nữa. Tình trạng những người làm thánh nhạc VN hôm nay, có thể nói “điếc không sợ súng” thật không ngoa. Trong khi đó, thánh nhạc là cả một vùng trời bao la, đầy màu sắc, và hấp dẫn.</i>
18	Chưa có khái niệm rõ ràng về hát thánh ca	<i>Hát thánh ca rất công phu, cầu kỳ và phức tạp, nhưng phải mang chất cộng đồng Dân CHÚA. Vừa bác học vừa bình dân nên thật là khó! Muốn biết rõ cần phải học hỏi thấu đáo. Nếu một vở opera, một vở cải lương, một vở hát bội hay tuồng cổ... phải hát cầu kỳ, công phu, và kỹ lưỡng thế nào, thì hát thánh ca phụng vụ phải khó, nghiêm túc, cẩn trọng như vậy, và hơn nữa là phải mang đến hậu kết là làm cho cộng đoàn hát theo, tích cực tham dự và lãnh được nhiều hiệu ích thiết thực, vì không phải hát suông, mà là hát theo sát</i>

		<i>phụng vụ, vì phụng vụ.</i>
19	Hầu hết hát cốt nghe hay, và được tiếng khen.	<i>Nếu không như thế, thì chắc chắn sẽ phải tìm tòi cách hát làm sao cho phụng vụ nên ý nghĩa và nâng cao tâm hồn mọi người tham dự; biết chí công tìm hiểu, học hỏi không ngừng để làm thế nào hát đúng hướng dẫn của Giáo Hội, thì hẳn phải vất vả và công phu lắm, chứ không quá dễ dàng, hời hợt và buông trôi thả nổi như hiện nay đâu!</i>

Nội Dung

Phần

Mở đầu:.....	2
I: Học hỏi văn kiện.....	3
II: Hỏi đáp.....	4
III: Gặp gỡ.....	6
IV: Sưu tầm tham khảo – <i>Universa Laus 1980</i>	9
V: Giới thiệu tác phẩm	10
VI: <i>Graduale Simplex</i> – Sách lễ đơn giản.....	14
VII: Chuyện vui âm nhạc	15
VIII: Chương trình nhập cuộc: môn Sáng tác ca khúc.....	16
IX: Biếm họa.....	17
X: Nghiên cứu – Đạo lý thánh nhạc.....	18
XI: Dẫn đàn phát kiến – Nhạc lý dịch.....	18
a) Vài nét khái quát	18
b) Giải thích hiện tượng thần tượng hóa ca sĩ.....	20
c) Tác phẩm mới –	23
XII: Chuyện nhỏ nói nhau nghe.....	24
XIII: Tiếng nói người đệm đàn (<i>organist</i>)	24
XIV: Lịch thánh ca tháng 9-1999 (năm A)	26
XV: Những thắc mắc chưa được giải đáp	27
XVI: Thuật ngữ thánh nhạc	27
XVII: Những nét tục hóa trong thánh nhạc VN	28